можливість забезпечити і реалізувати рівність прав, свобод і законних інтересів особи у кримінальному судочинстві на теренах України від кримінальних правопорушень. Втім, підняті питання не є остаточними і підлягають окремому дослідженню або науковому вивченню. Пропоную учасникам науково-практичної конференції прийняти участь у обговоренні піднятих питань та наданих пропозицій.

Список бібліографічних посилань: 1. Сисоєнко Г. І. Затримання особи у кримінальному провадженні. *Вісник академії адвокатури України*. 2015. Т. 12, ч. 1 (32). С. 144–150. **2.** Безруков С. С. Оценочные понятия и термины в уголовно-процессуальном законодательстве : дис. … канд. юрид. наук : 12.00.09. Омск, 2001. 220 с. **3.** Тітко І. А. Оцінні поняття у кримінально-процесуальному праві України : монографія. Харків : Право, 2010. 216 с. **4.** Панькевич В. М. Заходи попередження правопорушень як механізм формування надійної особистості. *Вісник академії адвокатури України*. 2015. Т. 12, ч. 1 (32). С. 151–161. **5.** Лафитский В. И. Сумерки права: семь грехов правотворчества. *Адвокат.* 2006. № 2. С. 70–86.

Одержано 19.10.2019

УДК 343.132

Руслан Павлович ЧИЧА,
кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
https://orcid.org/0000-0003-3267-2840

ПРИЗНАЧЕННЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ: ОСТАННІ ЗМІНИ ДО КПК УКРАЇНИ

Процедура призначення та проведення експертиз у кримінальному судочинстві України за останні роки неодноразово зазнавала суттєвих змін.

Так, з 16.03.2018 року діяли зміни до Кримінального процесуального кодексу України, щодо порядку залучення експерта на стадії досудового розслідування, у редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017 року, які передбачали, що експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, за дорученням слідчого судді чи суду, наданим за клопотанням сторони кримінального провадження або, якщо для з'ясування обставин, що мають

© Чича Р. П., 2019

значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання.

Вказані вище норми, та майже дворічна практика їх застосування, привели до ускладнення процедури призначення експертизи, унеможливлення ефективної роботи слідчого і прокурора під час здійснення досудового розслідування, збільшили навантаження на слідчого суддю, який отримав додатковий обсяг клопотань, що потребують швидкого розгляду.

Основна мета змін, через очевидні недоліки, не була досягнута, і слідчий суддя фактично не отримав повноважень для перевірки факту можливості проведення судової експертизи, про яку клопочеться одна з сторін процесу та можливості бути способом зловживання процесуальними правами для затягування строків досудового розслідування. Окрім того, контроль слідчого судді розповсюджувався тільки на перелік питань, заявлений стороною клопотання, також без спеціальних знань з галузі судової експертизи, слідчому судді практично неможливо було оцінити правильність постановки перед експертом того чи іншого запитання.

Законом № 187-IX від 04.10.2019 року було внесено низку змін до КПК України, які почали діяти з 17.10.2019 року, та в черговий раз змінили норми що стосуються призначення та проведення експертиз. Так відповідно до нової редакції, експертиза проводиться експертною установою, експертом або експертами, яких залучають сторони кримінального провадження або слідчий суддя за клопотанням сторони захисту у випадках та порядку, передбачених статтею 244 Кодексу, якщо для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання. Тобто фактично повернулися до практики яка застосовувалася в початковій редакції КПК, коли призначення експертизи ініціювалася однією з сторін в рамках реалізації засади змагальності. Крім того слідчому та прокурору надано право на самостійне, без звернення до слідчого судді, залучення експерта для проведення психіатричної експертизи, з метою підтвердження неосудності чи обмеженої осудності особи.

Такі зміни дозволять прискорити призначення експертиз стороною обвинувачення, зменшать кількість документів що готуються слідчим і прокурором.

За внесеними змінами, слідчий суддя зможе призначати експертизу тільки за клопотанням сторони захисту, у передбачених законом випадках. Зокрема, мова йде про вирішення питань, що мають істотне значення для кримінального провадження, де необхідне

залучення експерта, проте сторона обвинувачення не залучила його або для вирішення залученим стороною обвинувачення експертом поставлені запитання, що не дозволяють дати повний та належний висновок з питань, для з'ясування яких необхідне проведення експертизи, або існують достатні підстави вважати, що залучений стороною обвинувачення експерт внаслідок відсутності у нього необхідних знань, упередженості чи з інших причин надасть або надав неповний чи неправильний висновок. Крім того, підставою для призначення експертизи слідчим суддею є неможливість залучити експерта самостійно через відсутність коштів чи з інших об'єктивних причин стороною захисту. В цьому випадку для уникнення зловживання з боку сторони захисту доцільно було б уточнити, що звернення за п. 2 ч. 1 ст. 244 КПК України можливе тільки тоді, коли сторона обвинувачення не призначала аналогічну експертизу, що автоматично примусить захисника звертатися за вищенаведеним п. 1 ч. 1 ст. 244 КПК України, та надавати відповідне обґрунтування такому зверненню.

Крім того, порядок залучення експерта, передбачений ст. 243 КПК України, доповнено положенням про право сторони захисту самостійно залучати експертів на договірних умовах для проведення експертизи, у тому числі обов'язкової. Що додатково розширює можливості сторони захисту під час збирання доказів за допомогою експертних досліджень. На теперішній час виникають питання щодо механізму такого залучення та щодо інформування сторони обвинувачення про призначення таких експертиз. Також можуть виникнути питання щодо надання стороною обвинувачення матеріалів для проведення експертного дослідження та відкриття матеріалів іншій стороні.

На нашу думку, зазначений процесуальний порядок призначення експертиз має бути обговорений та доопрацьований, з огляду на практику та зауваження які будуть виникати при застосуванні змінених норм.

Одержано 20.10.2019